

ବହେଶ୍ୱର ଶିଳାଲିପି

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀରାଜାର ଗର୍ଭବତ୍ ।

ବହେଶ୍ୱର ଶିଳାଲିପି

ଏକାମ୍ର ସେନା ନିବାସୀ

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ରତ୍ନାକର ଗର୍ଗବତ୍ସୁ ଦ୍ୱାରା

ସଂସ୍କୃତ ଓ ସୁବୋଧନା ଟୀକାସହ

ପ୍ରଥମବାର ପ୍ରକାଶିତ ।

ପାତ୍ରେସ୍ଥାନ :—

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ରତ୍ନାକର ଗର୍ଗବତ୍ସୁ

ଭୁବନେଶ୍ୱର

ପୋ: ଭୁବନେଶ୍ୱର, ଜ: ପୁରୀ ।

ମୂଲ୍ୟ ଦୁଇଅଣା ମାତ୍ର ।

ମୁଖବନ୍ଧ

ଏହି କ୍ରଷ୍ଟିୟନ ଶିଳାଲିପିକୁ ମେଘେଶ୍ୱର ଶିଳାଲିପି ସହ
୧୮୩୫ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ କଟକ ସାହେବ କଲିକତାକୁ ନେଇଥିଲେ ।
ମନ୍ଦିର କର୍ମଶୂଳୀ ବାଣୀ ଅଫିନ ମହାଶୟ ଅପତ୍ତି କରକାରୁ
ମେଘେଶ୍ୱର ଶିଳାଲିପି ଫେରିଆସି ଅନନ୍ତ ବାସୁଦେବଙ୍କ ମନ୍ଦିର
ପ୍ରାଚୀର ଦେହରେ ସଜ୍ଜିତ ହେଲା । ମାତ୍ର କ୍ରଷ୍ଟିୟନ
ଶିଳାଲିପି ଫେରି ନ ଆସି କଲିକତା ମିଉଜିଅମରେ ରହିଲା ।
ଏହା ଭାବର ଶତାବ୍ଦୀର ମିଶ୍ରଙ୍କ *Antiquities of*
*Orissa*ରୁ ସ୍ୱଗୃହୀତ ହେଲା । ଭଦ୍ର ।

ପ୍ରକାଶକ ।

ବହେଶ୍ୱର ଶିଳାଲିପି

ବ୍ରହ୍ମୋପେନ୍ଦ୍ରମହେଶ୍ୱରେନ୍ଦ୍ର ବଳିଭାରତ୍ତ କୃତାଦ୍ୱାରା
ଭୂମିମାଳ ମନ୍ଦର ପର୍ବତେନ ମଧୁଭାତ୍ ଶୀର୍ଷୋପେର୍ମଧ୍ୟତଃ ।
ବସ୍ତିତାମୃତକୌମୁଦୀଭରଣିଳଂ ତୈଲୋକ୍ୟମଦ୍ୟୋତସୁନ୍
ରାଜେନ୍ଦ୍ରଃ ସକଳଃ ସମଗ୍ରବସତଃ ସର୍ବଂ ଶ୍ରୀୟା ଜାତବାନ୍ । ୧ ।

ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ, ମହାଦେବ, ଇନ୍ଦ୍ର, ବଳି ପ୍ରଭୃତି ଦେବ ଦାନବ
ଗଣ ବାସୁକକୁ ରକ୍ତକର ମନ୍ଦର-ପର୍ବତ ଦ୍ୱାରା ଶୀର ସାଗରକୁ
ମନ୍ଥନ କରିବାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ମଧୁର ଉକ୍ତୁଳ ଅମୃତ-କୌମୁଦୀଦ୍ୱାରା
ସମଗ୍ର ଶିଶୁବନକୁ ଉକ୍ତୁଳ କରି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ସହିତ
ଜନ୍ମ-ଗ୍ରହଣ କଲେ । ୧ ।

ଉଦ୍ୟୋଗେନ୍ଦ୍ରଶି ଶୁଭ୍ରକାନ୍ତ ରତ୍ନଲୋ ବଶ୍ମମୁସାବକ୍ଷିଭୋ
ରାଜା ଶ୍ରୀ ଜନମେଜୟଃ ସରସ୍ୱତୀଭୂତେଷୁ ଲଙ୍କାଧିପଃ ।
ଦନ୍ତାଦନ୍ତି କରାକରପରିଷତ୍ ଭଗ୍ନେ ରତ୍ନଶିଂସୁପେ
ୟଃ କୁନ୍ତାଗ୍ରହତୋଦ୍ରଦେଶନ୍ନପତେଲକ୍ଷ୍ମୀଂ ସମାକୃଷ୍ଟବାନ୍ । ୨ ।

ସେହି ଚନ୍ଦ୍ର ବଂଶରେ ଉକ୍ତୁଳ କାନ୍ତ ଶାଳୀ ଶ୍ରୀମତ୍ ଜନମେଜୟ
ନାମରେ ପୃଥ୍ୱୀପତି ରାଜା ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କଲେ । ସେହି
ଶହବନାଶକାରୀ ରାଜା କୁବେର ଭୂଲ୍ୟ ଧନଶାଳୀ ଥିଲେ । ସେ
ଯୁଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶହ ପକ୍ଷର ହସ୍ତୀବଳ ଭଗ୍ନ କରି କୁନ୍ତ ପ୍ରହାର
ଦ୍ୱାରା ହତ ଉଦ୍ରଦେଶ ନୃପତିକର ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ ଗ୍ରହଣକଲେ । ୨ ।

ସମାଧି କରୁଣ ରାଜକନ୍ୟାମଣିସୀମନ୍ତ ବସୁନ୍ତ ହୁ:-

ଦିଶ୍ୟାଦୋ ନୟନେମ'ଭୁତ ମତଃ ସଦ୍ରାଂ ରାଜେଶ୍ଵରଃ ।

ବାଲ୍ୟାଦକ୍ଷତ ଯେକର୍ମ ଚରତସ୍ତ୍ୟାଗୀ ମହାଧାର୍ମିକୋ

ରାଜା ଶୌର୍ଯ୍ୟମୟୋ ପଯାତନୁପବତ୍ ଯୋ ମେଦନାମଶ୍ରୁତଃ ।

ସମ୍ରାଟଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜନମେଜୟଙ୍କ ପରେ ତାହାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଶୌର୍ଯ୍ୟମୟ ରାଜା ହେଲେ । ସେ ରାଜନୀତି ଶାସ୍ତ୍ର ଓ କଳ୍ପମାଦିରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୁଦ୍ଧିଶାଳୀ ଏବଂ ସମ୍ରାଟରାଜ୍ୟର ଅର୍ଥଶୁଦ୍ଧି ଥିଲେ । ବାଲ୍ୟ କାଳରୁ ତାଙ୍କର କର୍ମରେ ତା ଚରତରେ କୌଣସି କାଧା ଘଟି ନ ଥିଲା । ସେ ଢ୍ୟାଗୀ ଓ ମହା ଧାର୍ମିକ ହେତୁ ଯଯାତି ନୃପତିଙ୍କ ତୁଲ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ମଣ୍ଡନ କରୁଥିଲେ । ୩ ।

ତସ୍ୟାନ୍ତେ କଳିକାଳକଲ୍ୟାଣେଷୀ ଭୂପାଳବୃତ୍ତାମଣି-

ଶୂର୍ଯ୍ୟାଦାମୁତ ସତ୍ତ୍ଵଯୈର୍ଯ୍ୟକମଳା ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ରତ୍ନାକରଃ ।

ମାଙ୍ଗଲ୍ୟାଦିଶକ୍ତିବିଦବଦ୍ରବଃ ପ୍ରଶ୍ୟାତକାର୍ତ୍ତ୍ତଃ ସଦା

ରାଜା ଦୀର୍ଘରବୋ ମହାରଥଗୁଣଃ ଶୁଭେକରୁବାରିତଃ । ୪ ।

ଶୌର୍ଯ୍ୟମୟଙ୍କ ପରେ ଦୀର୍ଘରବନାମକ ରାଜା ରାଜତ୍ଵ କଲେ । ଉକ୍ତ ରାଜା କଳିକାଳର କଲ୍ୟାଣ ସମ୍ବନ୍ଧି ଏବଂ ଭୂପାଳମାନଙ୍କର ମୁକ୍ତିକମଣି ସ୍ଵରୂପ ଥିଲେ । ପୁଣି ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ମୋକ୍ଷପାଥନୋପାୟ, ସତ୍ତ୍ଵ, ଯୈର୍ଯ୍ୟ, ଶେଷ, ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟାଦି ଗୁଣମାନଙ୍କର ସମୁଦ୍ରତୁଲ୍ୟ ଅଧାର ଥିଲେ । ସେ ପୁଣି ମଙ୍ଗଳଦୟ ଶକ୍ତିର ପିତା ଜାଣି ପାରୁଥିଲେ ଏବଂ ମହାରଥ ଗୁଣରେ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ହତ କରିବାରୁ ଶୁଭ ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ହୋଇଥିଲେ । ୪ ।

ତସ୍ୟାଦକସ୍ୟାନ୍ତୁ ଜ ବକ୍ରବଳିଜିତାର-
 ରୁକ୍ତସ୍ବନଃ ପରଶୁରାମ ଇବଦ୍ବିତାପୁଃ ।
 ମଧ୍ୟାଦନାର୍କ ଇବତା ବ୍ରତର ପ୍ରତାପୋ
 ରାଜା ବରୁବ କବିଧର୍ମ ପରୋପକାରଃ । ୫ ।

ସେହି ଦୀର୍ଘରବକଠାରୁ ଅପକାରନାମକ ରାଜା ଜନ୍ମ
 ଗ୍ରହଣ କରି ରାଜାହୁକଲେ । ଏହି ରାଜା ଦ୍ବିତୀୟ ପରଶୁରାମ ପରି
 ଗର୍ଜନ କରି ଭୁବନକୁଦ୍ବାରା ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କୁ ଜିଣୁଥିଲେ । ଏହାଙ୍କର
 ପ୍ରତାପ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସୂର୍ଯ୍ୟପରି ଡାକୁତର ହୋଇଥିଲା । ଅତି ମଧ୍ୟ
 ଏ ରାଜା କବି ଓ ଧର୍ମପରାୟଣ ଥିଲେ । ୫ ।

ତସ୍ମିନ୍ ଗତେ ଦିବମପ୍ତୁର୍ଗଣି ରାଜମଣ୍ଡଳେ
 ନାନାରଚ୍ଚେରୂପଧତେ ସକଳେଽପି ରାଷ୍ଟ୍ରେ ।
 ଦେଶାନ୍ତରସ୍ଥିତବତୀ ଭବଳ ପ୍ରସାରେ
 କାଳଃ କିୟାନଗମଦନ୍ତ ଯଥା କଥସ୍ଥିତ୍ । ୬ ।

ସେହି ଅପକାର ରାଜମଣ୍ଡଳ ଅଗ୍ରହେତ ଅବସ୍ଥାରେ ସ୍ବର୍ଗଗାମୀ
 ହେବାରୁ ଶତ୍ରୁମାନେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ରାଜ୍ୟ ଧ୍ବଂସ କରି
 ଦେଲେ । ରାଜ୍ୟ ଧ୍ବଂସ ହେବାରୁ ତାହାଙ୍କର ହସ୍ତିନୂଥ ଓ
 କାର୍ଯ୍ୟମାନେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶରେ ଅଗ୍ରସ୍ତ ନେଲେ । ଏଣୁ ଯଥା
 କଥସ୍ଥିତ୍ ରୂପେ ବେତେକ କାଳ ଗତ ହୋଇଗଲା ।

ତତ୍ ସ୍ଥାନାନ୍ ଜନମେଜୟସ୍ୟ ତନୟୋରୁତଃ ପ୍ରସେଦଃ ସିତୌ
 ସର୍ବହାସି ଚେନ୍ଦ୍ରାବର ଇତ ଯସ୍ତସ୍ତଦଜନ୍ୟାତ୍ମକଃ ।
 ଧନୋମାମତମନ୍ୟବତ୍ୟତବଳୀ ତସ୍ୟେପି ତେଜଃ ସୁତଃ
 ଶ୍ରୀଚଣ୍ଡୀହର ଇତ୍ୟାତ୍ମନରପତଃ ସର୍ବେଷାମାଦିତ୍ୟଃ କୃତଃ । ୭ ।

ସେହି ରାଜବଂଶରେ ଜନମେଜୟଙ୍କର ଚେନ୍ଦ୍ରାବର ନାମକ
 ଏକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପୁତ୍ର ଥିଲେ । ତାହାଙ୍କର ପୁତ୍ର ଅତି ବଳବାନ୍
 ଅତିମନ୍ୟୁ ଅଟନ୍ତି । ଅତିମନ୍ୟୁଙ୍କର ଶ୍ରୀଚଣ୍ଡୀହର ନାମରେ
 ଗୋଟିଏ ମହାତେଜସ୍ବୀ ପୁତ୍ର ଜାତ ହୋଇଥିଲେ । ମନ୍ଦୀମାନେ
 ରାଜ୍ୟ ଅରାଜକ ହେବାର ଦେଖି ସେହି ଶ୍ରୀଚଣ୍ଡୀହରଙ୍କୁ
 ରାଜପଦରେ ସ୍ଥାପନ କଲେ । ୭ ।

ଭୃତ୍ୟାମାତ୍ୟ ସ୍ବତ୍ବତ୍ ପ୍ରଜାଶ୍ରୀତଜନଜ୍ଞାତାସ୍ତୁ ବଚ୍ଚନ୍ୟା
 ଯୋଗଂ ସମ୍ପରପାଲ୍ୟବିଷ୍ଣୁମୁତୟଂ ନିଷ୍ପଣ୍ଣକା କୃତ୍ୟ ଯଃ ।
 ଭୂତୋଽନେକନରେଦ୍ରଶେଷଭମଣି ପ୍ରୋଦୁଲ୍ଲସ୍ୟଶ୍ଚକ୍ଷୁଟା-
 ଲେବେଭାସିତ ପାଦପଦ୍ମପୁଗଳଃ ସର୍ବବିଜ୍ଞାନଦନଃ । ୮ ।

ଯାହାଙ୍କର ପାଦପଦ୍ମପୁଗଳ ରାଜାମାନଙ୍କର ମସ୍ତକରେ
 ଥିବା ମଣିମାନଙ୍କର କରଣରେ ସମ୍ବୃତ୍ତ ହେଉଥିଲା, ଯେ
 ସମସ୍ତ ଦୃଶ୍ୟର ଅନନ୍ଦ ବର୍ଦ୍ଧନ କରୁଥିଲେ, ସେହି ଶ୍ରୀଚଣ୍ଡୀହର
 ନାମକ ରାଜା, ଭୃତ୍ୟ, ଅମାତ୍ୟ, ମନ୍ତ୍ର, ପ୍ରଜା, ଅଶ୍ରୀତଜନ,
 ଜ୍ଞାତ ଓ ଇଷ୍ଟବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ଯଥା ନିଯୋଗରେ ପରିପାଳନା କରି
 ଉଭୟ ରାଜ୍ୟକୁ ନିଷ୍ପଣ୍ଣକ କଲେ । ୮ ।

ଶ୍ରୀମାନାଚନ୍ଦ୍ରବେଦ୍ୟସାମବସୁଧା ଚକ୍ରେକରସାମଣି-

ମୀନାତେବେଧୁପମୋ ଭରତବଦ୍ରାଜା ଜଗନ୍ନିଭରଃ ।

ମୂର୍ତ୍ତ୍ୟାଚନ୍ଦ୍ରମସେଷଃ ଚୈର୍ନିଜକରେ ରୁଦ୍ରାପୟନ୍ ସେଦସୀ

ମୂର୍ତ୍ତ୍ୟାଦେଃସତତେବ ମନୁଜଗାଦୁଦ୍ୟୋତକଃ କେଶରୀ । ୩ ।

ଏକ୍ ଏକତରୁ ମୂର୍ତ୍ତ୍ୟା ଉଦୟ ହେଲପରି ଶ୍ରୀଚଣ୍ଡୀହରକ
ଠାରୁ ଶ୍ରୀମାନ୍ ଉଦ୍ୟୋତକେଶରୀନାମକ ପୁତ୍ର ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ
କଲେ । ସେହି ଜନ୍ମେସୀ ଉଦ୍ୟୋତକେଶରୀ ଗୁଣସମ୍ପଦ-
ସୀମାବନ୍ ମ୍ନା ବସୁଧାବେଶର ଶୋଭାଶ୍ରୀ ହୋଇ ମ'ହାତା, ପୃଥ୍ବୀ
ଓ ଭରତଙ୍କ ସଦୃଶ ରଜା ହେଲେ । ଏହାଙ୍କର ନିଜ ଡେଇ
ମୂର୍ତ୍ତ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଡେଇ ସଦୃଶ ସମସ୍ତ ଦିଗ ଦେଖିମାନଙ୍କ
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରୁଥିଲା । ୩ ।

କାଳକ୍ରୀଡ଼ ଭରେବ ହୃତତଟମଣିଲଂ ସିଂହଲଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠଗୌଡ଼ୋ

ଯତ୍ନେ ସନତ ଯୋଧୟି ଦେବଲଘଟାସ୍ତରବଂ ଯୋ ବିଜିତ୍ୟ ।

ଜଲ୍ମପ୍ରାଚ୍ନୋଦ୍ଧୃଣୀପଦ୍ମରୁ ଗତିବନେନ୍ଦ୍ରଭରାକାନ୍ତ କୁମ୍ଭେ ।

ବଞ୍ଚଃ କୁର୍ବେନଶେଷାନବନତ ଶିରସୋଜିଷ୍ଟୁରୁର୍ବୀମଜେଷତ୍ । ୧୦ ।

ସେହି ଜୟନଶୀଳ ରଜା ଉଦ୍ୟୋତକେଶରୀ କାଳକ୍ରମାନେ
କ୍ରୀଡ଼ା କଲେବ ସମସ୍ତ ଶତ୍ରୁପକ୍ଷ ବାରକୁ ଜୟ କରିଥିଲେ
ଏବଂ ସୁସଜ୍ଜିତ ଯୋଧୁକୁଳ ଓ ହସ୍ତିମୂଥ ସହିତ ସିଂହଲ, ଗୋଡ଼
ଓ ଗୌଡ଼ ନୃପତିମାନଙ୍କୁ ଜୟ କରିଥିଲେ । ଅଦ୍ଭୁତ ମଧ୍ୟ
ଅତି ଦୀର୍ଘଶାଳୀ ସେନାପତିମାନଙ୍କ ବ୍ୟଗ୍ରଚେତ୍ରାଶ୍ରୟ ଫୁଲକ୍ର
ଭରାକାନ୍ତ କରୁଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ରାଜାମାନଙ୍କୁ ନନ୍ଦମସ୍ତକ କରି
ବସୁଧାକୁ ଜୟ କଲେ । ୧୦ ।

କଳାତା ଦନବୁଲ୍ଲୁକସ୍ୟ ଦୁହ୍ୱତା କୋଳାବତୀ ନାମତୋ
 ଯାଏସୌ ଶୀତବରୁଦ୍ଧସ୍ୟ ମହତୀ ଦୁର୍ଗେବ ଲକ୍ଷ୍ମୀବିବ ।
 ଯସ୍ୟାଃ କାର୍ତ୍ତନ ମୁକୁତ୍ୟୁ ଧୂଳିବସୋ ବାଦ୍ୟାଭିରୁର୍ଦ୍ଧ୍ୱଂ ଗତୋ
 ହସ୍ତାଭିଃ ଶିଖିକ୍ଷୁ ଲେପ୍ତମେବେଶେ ସୋସ୍ତାହ ମଦୁଚ୍ଛତ । ୧୧ ।

ଉଦ୍ୟୋତ କେଶସ୍ତକର ମାତାବ ନାମ କୋଳାବତୀ ଅଟେ ।
 ସେ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର କନ୍ୟା ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶର ମହତୀ ଅଟନ୍ତି ।
 ସେ ରୁଦ୍ର ଗୁଣରେ ଦୁର୍ଗା ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ସଦୃଶ ଥିଲେ । ତାହାଙ୍କର
 କାର୍ତ୍ତବୀର୍ୟ ଧୂଳିତୁଲ୍ୟ ହୋଇ ପବନବଳରେ ଉପରକୁ
 ଉଡ଼ିଯିବାରୁ ଲେପମାନେ ତାହା ଦେଖି ବିଚ୍ଛବିତ, ଏ
 ରାଣୀଙ୍କର କାର୍ତ୍ତବୀର୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟରେ ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶକୁ ଲେପ କରିବ
 ବୋଲି ଉତ୍ସାହରେ ଅନାଶକୁ ଉଡ଼ି ଯାଉଥିଲେ କି ? ୧୧ ।

ଶ୍ରୀମତ୍ କୃଷ୍ଣେଶ୍ୱରସ୍ୟ ପ୍ରଣତମଲହରଃ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ମୁକ୍ତିଦାସୀ
 ପ୍ରାସାଦାଂ କପାଗ୍ରସ୍ତରଶିରଥରୟ ବ୍ୟାହତ ସ୍ଥାଣୁଲ୍ୟଃ ।
 ଏକାମ୍ରେ ସେହିଜାତ ଚତୁରମରକୁଳୀସୁହଶାଳା ସମେତଃ
 କୋଳାବତୀ ତପୋପଃ ଶିତମୁକୁଟନିଭଃ କାରତଃ କାର୍ତ୍ତବୀଜଃ । ୧୨

ନମସ୍ତାବ କବିକା ବ୍ୟକ୍ତିର ପାମହର୍ତ୍ତା ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣତା କବିକା
 ବ୍ୟକ୍ତିର ମୁକ୍ତିଦାତା ଶ୍ରୀମାତ୍ କୃଷ୍ଣେଶ୍ୱର ମହାଦେବ କର ପ୍ରାସାଦକୁ
 ଉଦ୍ୟୋତ କେଶସ୍ତକ ମାତା କୋଳାବତୀ ସେହିଭର୍ତ୍ତା ଏକାମ୍ରେ
 ଶେଷରେ ନିର୍ମୁଣ୍ଡ କରା ଦେଲେ । ଉକ୍ତ ପ୍ରାସାଦ
 ଦେବଦେବତା ଶତଶ ଗୁଣଗୋଟି କୁଳିୟା ଓ ମନୋହର
 ଶାଳାଦିରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପୃଥିବୀର ମୁକୁଟ ପରି ଶୋଭା ପାରଣ
 କଲେ । ଅତ୍ର ମଧ୍ୟ ଏହି ଅକାଶ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ଦିର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବଙ୍କର
 ରଥମାର୍ଗରୂପକ ପର୍ବତତୁଲ୍ୟ ବୋଧ ହେଲା ।

ଲେକାଲେକମନ୍ଦ୍ରାପ୍ରପ୍ରଜଳସୁଦୀପସ୍ଥଳୀ-ଈଶ୍ରିକା ।
 ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟୁକମେରୁଲିଙ୍ଗମ୍ବର ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ହେମାଳୟଂ ।
 ଗଙ୍ଗା ଭୀଷ୍ମ ମୁପଦୁଲହନିଶମସୌ ଦେବସ୍ତ୍ରଲେଖାପତ-
 ବ୍ରହ୍ମା ସ୍ଵର୍ଗେତ୍ୟନ୍ତଃ ବିଦ୍ୟମାନେନ୍ଦ୍ରବ୍ରହ୍ମେଶ୍ଵରାୟଂ ବଲ୍ଲଭଃ । ୧୩ ।

ଲେକାଲେକ ଶକ୍ତି, ସପ୍ତସମୁଦ୍ର, ସପ୍ତଦୀପସ୍ଥଳୀ ଏମାନେ
 ଈଶ୍ରିକା ଅର୍ଥାତ୍ ମୂଳାଧାର ଶକ୍ତି । ତାହାର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ
 ମେରୁପର୍ବତ ଉପରେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ-ହେମାଳୟ ଲିଙ୍ଗ ବସତିମାନ ।
 ବ୍ରହ୍ମା ଅହନିଶ ତାହାଙ୍କୁ ଗଙ୍ଗା ଜଳରେ ସ୍ନାନ କରାଇ ପୂଜାକରୁ
 ଅଛନ୍ତି । ଏ ସେହି ହିଲେକାପ୍ରପତ ଭଗବାନ୍ ଶେଷ ବ୍ରହ୍ମେଶ୍ଵର
 ମହାଦେବ ଅଛନ୍ତି । ୧୩ ।

ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵାକ୍ରାନ୍ତ କନକକଳସେ ଉଷ୍ମଦଂଶୁରାସି-
 କୀପ୍ରାଲେକ ପ୍ରସରକୃତ୍ ଦିବ୍ୟବି କାଳ ପ୍ରସାଦଃ ।
 ପ୍ରାସାଦୋଽସ୍ୟ ବିଦିଶା ମୁକ୍ତା କାତସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରଦୀପୋ
 ମୃଦ୍ଵେବାଘ୍ନେଃ ସକଳ ଗଗନଂ ମଣ୍ଡୟନ୍ତି କଳାପ୍ତି । ୧୪ ।

ଏହି ବ୍ରହ୍ମେଶ୍ଵର ଦେବଙ୍କ ପ୍ରାସାଦ ଉପରେ ଦେବୀପ୍ରମାନ
 ସୁବର୍ଣ୍ଣ କଳସ ଥିବା ହେତୁ ତାହା ତେଜସ୍ଵିଜ୍ଞପ୍ରାୟ
 ଦିବ୍ୟଶକ୍ତିକୁ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ କରୁଅଛି । ସ୍ଵର୍ଗ ନାରାୟଣ ପର୍ବତ
 ଶିଖରରେ ସନ୍ଧ୍ୟାପ୍ରଦୀପ ଜାଳିଲେ ଯେପରି ମନୋହର
 ଦେଖାଯାଏ, ଏହା ସମସ୍ତ ଗଗନକୁ ମଣ୍ଡିତ କରି ସେହିପରି
 ଶୋଭାବନ୍ତୁ ଦିଶୁଅଛି । ୧୪ ।

ରତ୍ନାଳକୃତ ଭୂଷିତାଂ ସୁସମା ଦେଦାତ୍ୟମାନା ଦବଃ

କୀଡ଼ନ୍ତ୍ୟସ୍ତୁତଃ ପୁରୀ ରବ କ୍ରତଶୋଣୀରର ବ୍ୟାକୁଳଃ ।

ସୁଦର୍ଶ୍ୟା ଧୈବଶୀଳିକା ରବ ଦୁଶାମନ୍ତଃ ପ୍ରବତ୍ତା ନୃଣା

ମସ୍ତୈ ଚକ୍ଷୁରାଞ୍ଜନାଭନୟନା ଦତ୍ତାସ୍ତ୍ରୟା ଦାରକାଃ । ୧୫ ।

ସେହୁ କୋଳାବତୀ ଶଶୀ ଭକ୍ତ ବ୍ରହ୍ମେଶ୍ଵରଙ୍କ ନିଦିତ୍ତ
କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସୁଦକ୍ଷ ପରିଗୁରୁକା ଦାନ କରିଥିଲେ । ସେହୁ
ପରିଗୁରୁକାମାନେ ନାନାବିଧ ରତ୍ନାବରଣ ଧାରଣ କରିଥିବାରୁ
ଅକାଶରେ କୀଡ଼ା କରୁଥିବା ଦେଦାତ୍ୟମାନ ଚିତ୍କଳି ସ୍ଥର
ହେଲପରି ଦେଖାଯାଉଥିଲେ । ସେମାନେ କ୍ରତ ଓ ନିତମ୍ବ
ଭାବରେ ବ୍ୟାକୁଳିତା ହେଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ନୟନ
ଶୋଭା ନୃତ୍ୟ ଶଙ୍ଖଗୁଚ୍ଛକୁ ଜଣୁଥିଲା । ପୁଣି ସେ ରମଣୀଗଣ,
ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଚକ୍ଷୁ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅଞ୍ଚି ଫିଟୁଳା ପରି
ଦିଶୁଥିଲେ । ୧୫ ।

ବେଦ ବ୍ୟାକରଣାଥ ଶାସ୍ତ୍ରକବିତାତର୍କୀଦି ବଦ୍ୟଧର

ବ୍ରହ୍ମେବାବତଥ ପ୍ରସନ୍ନ ଚନସୋଦ୍ ଭୂକିର୍ବିଶ୍ଵକାନ୍ତୟଃ ।

ତାରାଧୀଶ୍ଵର ବଂଶଜାବନିଭୂକାଂ ଶତ୍ରଂ ପଶସ୍ତନ୍ତୁତାଂ

ଭଞ୍ଜଃ ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମଃ କବିରାଞ୍ଜନାଚାର୍ଯ୍ୟଦମଂ ବର୍ଣ୍ଣନାଂ । ୧୬ ।

ବେଦ; ବ୍ୟାକରଣ, ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର, କବିତା, ତର୍କଦି ବିଦ୍ୟା
ନିପୁଣ, ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ପରି ସତତ ପ୍ରସନ୍ନ; ଚନସୌ, ସଦ୍‌ବୁଦ୍ଧିଶାଳୀ,
ବିଶୁଦ୍ଧ କୁଳଜନ୍ମା, କବିର ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଭଞ୍ଜ ନିର୍ମଳ
ପଶ ବିସ୍ତାରକାରୀ ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କର ଏହି ପ୍ରଶସ୍ତିକୁ
ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ । ୧୬ ।

ସନଗବନ ସମୁଦ୍ରାମେଦନା ଯାବଦାସ୍ତେ
 ଶିଶୁବନ ଜନନେନ୍ଦ୍ରେ ପୁଷ୍ପବନ୍ଧୋ ଚ ଯାବତ୍ ।
 ଅଙ୍ଗ-ଜଗଦୁପରସ୍ଥୋ ଯାବଦୌଞ୍ଚାନପାଦ-
 ଜନ ବଦନ ସୁଧେୟଂ ତାବଦସ୍ତୁ ପ୍ରଶସ୍ତିଃ । ୧୭ ।

ପର୍ବତ ବନ ସମୁଦ୍ର ସହସ୍ର ପୃଥ୍ବୀ ଯେତେକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ଥିବ, ତିନିପୁର ଜନମାନଙ୍କ ନେତ୍ରେ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦୁହେଁ
 ଯେତେକାଳ ଦେଖା ଯାଉଥିବେ, ସମସ୍ତ ଜଗତର ଉପରେ
 ଧ୍ରୁବ ଯେତେକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାସ କରିଥିବ, ତେତେକାଳ
 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଜନବଦନ-ସୁଧା ରୁପିଣୀ ପ୍ରଶସ୍ତି ରହିଥାଉ । ୧୭।

ପରମ ମାହେଶ୍ବର ମହାବିଜାୟୁରାଜ
 ସୋମବଂଶୋଦ୍ଭବ ଭୂପତି ଶ୍ରୀମଦୁଦ୍ୟୋତ କେଶରୀ ।
 ରାଜଦେବସ୍ୟ ବିଜୟ ରାଜ୍ୟେ ସ୍ବଚ୍ଛଦ୍ । ୧୮ ।
 ପାଲୁନ ଶୁଦ୍ଧ ୩ ସହସ୍ରାର ରାୟଃ ।

ପରମଶୈବ ମହାବିଜାୟୁରାଜ ସୋମବଂଶୋଦ୍ଭବ ରାଜା ଶ୍ରୀମାନ୍
 ଉଦ୍ୟୋତ କେଶରୀ ରାଜଦେବଙ୍କ ବିଜୟ ରାଜ୍ୟରାଜ୍ୟେ ୧୮
 ସହସ୍ରର ପାଲୁନ ଶୁଦ୍ଧ ୩ ଦିନେ ଏ ପ୍ରଶସ୍ତି ବର୍ଣ୍ଣିତ
 ହେବ । ୧୮ ।

ସାରମର୍ମ

ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟା ରାଜା ଶ୍ରୀଜନମେଜୟ ଉତ୍ତଦେଶ ରାଜାଙ୍କ, କୁନ୍ତ ପ୍ରହାରରେ ବନାଶ କରି ସେଠାରେ ରାଜା ହେଲେ । ତଦନନ୍ତର ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଦୀର୍ଘରବ ରାଜତ୍ବ କଲେ । ଦୀର୍ଘରବଙ୍କ ପରେ ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଅପକାର ରାଜା ହେଲେ । ସେ ଅପୁତ୍ରିକ ଅସ୍ତ୍ରୋରେ ମାନବେଲା ସମ୍ବେଶ କରିବାରୁ ଜନମେଜୟଙ୍କ ବଂଶଧର ବରହଙ୍କର ଉତ୍ତଦେଶର ରାଜା ହେଲେ । ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଅତିମନ୍ୟୁ, ଅତିମନ୍ୟୁଙ୍କ ପୁତ୍ର ଚଣ୍ଡୀହର ଏବଂ ଚଣ୍ଡୀହରଙ୍କ ପୁତ୍ର ଉଦ୍ୟୋତକେଶରୀ ଅଟନ୍ତି । ସେହି ଉଦ୍ୟୋତକେଶରୀ ସିଂହଳ, ଗୋଡ଼ ଓ ଗୋଡ଼ ଜୟ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମାତା କୋଳାବତୀ ସର୍ବବଂଶୀୟା ଜନ୍ୟା ଓ ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟା ରାଣୀ ଅଟନ୍ତି । ସେ ଏକାନ୍ତ ବନରେ ବ୍ରହ୍ମେଶ୍ବର ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ । ଉଦ୍ୟୋତକେଶରୀଙ୍କର ରାଜତ୍ବର ୧୮ ସମ୍ବତ୍ସର ଫାଲ୍ଗୁନ ଶୁକ୍ଳ ତୃତୀୟାରେ ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଭକ୍ତ ଏହି ପ୍ରଣବ୍ରତକୁ ରଚନା କରିଥିଲେ । ୧୧ ।

ସମାପ୍ତ ।

କଟକ ଦତ୍ତପ୍ରେସରେ ଶ୍ରୀ ହରମୋହନ ଦତ୍ତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା
ମେସିନଯନ୍ତ୍ରେ ମୁଦ୍ରିତ । ୧୯୩୩ ।

ପଞ୍ଜୀପନ ।

ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ପୁସ୍ତକମାନ ନିମ୍ନ ଠିକଣାରେ ବହିୟ ନିମିତ୍ତ
ଗଢ଼ିତ ଅଛି । ଅଗ୍ରମ ସହ ଅର୍ଡର ପଠାନ୍ତୁ ।

ଏକାମ୍ର ପୁରାଣ	(ସ୍ୱୟଂ ଶ୍ଳୋକ)	ଟ ୦ ୩
ଏକାମ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରିକା	(")	ଟ ୦ ୩
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାକ୍ଷ ମହୋଦୟ	(")	ଟ ୦ ୩
କପିଳ ସହିତା	(")	ଟ ୦ ୧୮
"	(ଓଡ଼ିଆ ପଦ୍ୟ)	ଟ ୦ ୩
ଅନନ୍ତ ବାସୁଦେବଙ୍କ ଶିଳାଲିପି	...	ଟ ୦ ୧
ମେଘେଶ୍ୱର ଶିଳାଲିପି	...	ଟ ୦ ୧
ବ୍ରହ୍ମେଶ୍ୱର ଶିଳାଲିପି	...	ଟ ୦ ୧
ଶିବ ରାସଜାତୀ	ଟ ୦ ୧
ଭୁବନେଶ୍ୱର (ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଅବୃତ୍ତ)	...	ଟ ୧୯
" (ସୋମନାଥ ମହାନ୍ତି)	...	ଟ ୦ ୧
Bhubaneswar Temple	...	ଟ ୦ ୩
Bhubaneswar (Eng)	...	ଟ ୦ ୧
ଭୁବନେଶ୍ୱର (ବଙ୍ଗଳା)	...	ଟ ୦ ୧

ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ :—

ଶ୍ରୀ ରାଧାରମଣ-ପୁସ୍ତକାଳୟ

ବାଲୁବଜାର, କଟକ ।

ପୋ: ବୁକ୍ସ ନାଟିକା ।